

Kraftig økning i antall langtidsledige

Antallet som har vært uten arbeid i mellom et halvt og ett år har økt med 268 prosent siste året. Langtidsledighet øker sannsynligheten for at de ledige ikke kommer tilbake til arbeidsmarkedet, advarer økonomiprofessor Mari Rege.

KATHINKA HARTWIG
Oslo

● — Det er i hvert fall 50, sier Ingunn Strand (50) om hvor mange jobber hun har søkt det siste året.

Strand har vært arbeidsledig i snart ett år. Hun har master i ledelse og har tidligere hatt administrative jobber både på BI og i arbeidstagerforeningen Tekna. Før koronakrisen slo inn, drev hun et eventsselskap og hadde begynt å få kunder, men i mars i fjor måtte alt settes på pause.

— Det er utrolig tungt. Jeg tenkte å skaffe meg en fast jobb, fordi eventbransjen ligger nede med knekt rygg, men så fikk jeg ikke til det heller. Nå er jeg litt i villrede, men jeg vil gjerne ha jobb, sier hun.

Den siste ledighetsstatistikken fra Nav viser at antallet som har vært arbeidsledige i 26 til 51 uker har økt kraftig. Ved utgangen av januar hadde mer enn 38 000 personer vært helt arbeidsledige i mellom et halvt og ett år. Det er en økning på 268 prosent, eller 27 800 personer, siden januar i fjor.

Strand forteller at hun har vært på flere jobbintervjuer — uten å nå helt opp. Hun har søkt jobber i Ålesund, Kristiansund, Molde, Trondheim og Oslo.

— Du føler deg jo som en inkompetent person, som ikke kan noen ting. Etter hvert så føler en jo at en ikke kan noe, selv om jeg kan mye. Det er stor spredning i det jeg har gjort og erfaringen jeg har, sier hun.

Negative konsekvenser

Professor Mari Rege i samfunnsøkonomi ved Handelshøgskolen ved Universitetet i Stavanger påpeker at langtidsledighet kan ha flere negative konsekvenser. En jobb er en viktig arena for samhold, tilhørighet, læring og mestring, og når en mister denne arenaen kan mange oppleve å miste troen på seg selv, ifølge Rege.

— Jo lengre de står utenfor, jo større blir sannsynligheten for at de ikke klarer å komme tilbake i jobb, sier hun.

Rege trekker frem at forlengelsen av permitteringsordningen sender signaler om at alt skal tilbake slik det var før koronakrisen, og at dette kan bidra til at mange permitterte ikke skaffer seg ny kompetanse.

— Det er ikke sånn at en bare kan sette verden i frys, og at så snart vi alle har fått vaksinen, så skal alt tilbake slik det var før.

Datamaskiner og roboter tar stadig over jobber som mennesker tidligere gjorde. Pandemien kan ha satt fart i denne utviklingen,

slik at mange bedrifter ikke lenger vil trenge like mange mennesker for å holde oppe samme aktivitet, sier hun.

Strand har brukt tiden som arbeidsledig til å tilegne seg mer kompetanse. Hun har deltatt på webinarer, tatt fag på BI innen bærekraftige forretningsmodeller og hatt sommerjobb.

Tap, tap, tap-situasjon

— Jeg har hele tiden jobbet for å lære meg nye ting, alltid. Det har jeg gjort når jeg er arbeidsledig

også. Jeg har fått faglig input helt siden Norge stengte ned, sier Strand.

Sjeføkonom Øystein Dørum i Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) mener tiden er den største fienden for de langtidsledige. Jo lengre tid det går, desto vanskeligere kan det bli å komme tilbake i arbeidsmarkedet.

— Det er en tap, tap, tap-situasjon, i kontrast til en vinn, vinn, vinn-situasjon. Det ene tapet er tapet for den enkelte, i form av lavere inntekt her og nå. Men også

lavere livsinntekt, fordi det å stå utenfor arbeidsmarkedet gir riper i lommen. Det gjør at en stiller svarene i kampen om neste jobb, sier Dørum.

Kan mangle kompetanse

Økt langtidsledighet er også et tap for samfunnet, ved at det fører til mindre verdiskaping og lavere skatteinntekter, forklarer han. I tillegg innebærer det økte utgifter for fellesskapet, ved at de som er arbeidsledige mottar ytelser fra staten.

— Det er kanskje også et fjerde tap, et potensielt tap knyttet til utenforskap og polarisering. Men det er nok andre samfunn som kjenner mer på det enn Norge, sier Dørum.

Økonomiprofessor Astrid Kunze ved Norges Handelshøgskole (NHH) mener det er en utfordring for den enkelte hvorvidt en skal vente og håpe på å komme tilbake i den samme jobben, eller om en bør ta videreutdanning og lete etter jobb i andre næringer.

Antall ledige i et halvt til et år har økt kraftig

4 Helt ledige fordelt på varighet.

Varighet	Antall	Antall	Prosent
		Endring fra i fjor	Endring fra i fjor
Under 4 uker	22 726	7956	54 %
4-12 uker	23 693	10 238	76 %
13-25 uker	16 025	4077	33 %
26-51 uker	36 261	27 866	260 %
52-77 uker	10 159	3153	45 %
78-103 uker	4708	932	25 %
104 uker og mer	7987	1717	27 %

2021: DN-grafikk / Kilde: Nav

† Professor Mari Rege i samfunnsøkonomi ved Universitetet i Stavanger. Foto: Privat

† Økonomiprofessor Astrid Kunze ved Norges Handelshøgskole (NHH). Foto: Helge Skodvin

Langtidsledighet

→ Å være langtidsledig innebærer at en har vært sammenhengende arbeidsledig i seks måneder eller mer, ifølge Nav.

→ Fiere økonomer advarer mot at langtidsledighet øker sannsynligheten for at den arbeidsledige ikke kommer tilbake til arbeidsmarkedet.

— Ingunn Strand (50) har vært arbeidsledig siden koronakrisen inntraff i mars i fjor. Foto: Privat

† Sjeføkonom Øystein Dørum i NHO. Foto: Fartein Ruudjord

— Langvarig arbeidsledighet kan lede til tap av menneskelig kapital, det vil si kompetanse, sier hun.

Også Kunze trekker frem at permitteringsordningen kan ha uheldige konsekvenser, ved at det er fare for at bedriftene som har tatt i bruk ordningen venter for lenge med omorganisering og dermed ikke klarer å overleve.

— Derfor er forventet andel som blir rekruttert tilbake lavere enn forventet, sier hun.

Kunze mener strukturelle forandringer kan føre til at nye næringer skaper nye arbeidsplasser, også for dem som har vært langvarig permittert eller arbeidsledige.

— Vi observerer allerede strukturelle forandringer. I Norge er det særlig et skifte vekst fra olje og mot det grønne skiftet, sier hun.

Faren er imidlertid at de som har vært langvarig ledige for

eksempel mangler kompetanse eller mobilitet, legger hun til.

Rege, ved Universitetet i Stavanger, viser også til at krisen har ført til at nye aktører har etablert seg med innovative løsninger for å levere varer og tjenester selv under pandemien. Disse aktørene vil ikke forsvinne når pandemien er over, og Rege mener disse kan utkonkurrere virksomheter som blir mer vedstengt under pandemien.

— Det er heldigvis mange permitterte som kommer til å få jobbene sine tilbake, men mange får ikke det. De er blitt ekstra sårbare ved at de har gått så lenge ledige uten å omstille seg i tro om at de skulle få jobben tilbake, sier Rege.